טראמפ מבקש להגיע לעימות הצבאי רק לאחר שהחנק הכלכלי יאתגר את המשטר

written by מאיר בן שבת | 24.11.2026

בעוד הנשיא טראמפ מתמהמה בהחלטתו על חידוש הלחימה, שופרות המשטר בטהראן דנים בקול באפשרות ליזום מתקפת מנע. "אם המלחמה ודאית, מדוע שלא ננחית אנחנו את המכה הראשונה?", שאלה הכותרת הראשית של "כיהאן", העיתון האיראני השמרני המזוהה עם המנהיג העליון שחוסל, עלי חמינאי. הטיעון המרכזי של העיתון ברור: אם וושינגטון וירושלים נערכות ברצינות לסבב לחימה נוסף, כדאי שאיראן תקדים ותנחית את המכה הראשונה, תשפיע על מאזן הכוחות ותגבה מחיר כבד כבר בפתיחה.

כמובן אין זו סיבה לחשוב שחופש הביטוי והדיון הפתוח הגיעו למחוזות התקשורת האיראנית. סביר יותר שהעיסוק הפומבי של העיתון באפשרות ליזום מתקפת פתע נעשה על דעת המשטר, במטרה לחזק את הקו הלוחמני שהוא משדר ולהכניס את שחקני האזור למתח. ועדיין, אין מקום לשאננות מצדנו.

מדוע המתנה ולא הכרעה?

אם אין מדובר במהלך הטעיה מתוכנן, יש לתהות על הסיבות שהביאו את טראמפ להכריז כי ישקול לחדש את התקיפות רק לאחר ה-1 בינואר זאת בשעה שההיערכות הצבאית כבר הושלמה, וכאשר מנגד האיראנים מנצלים כל דקה כדי לשפר את מוכנותם. ההכרזה, שנשמעת כעוד שליפה מבית היוצר של הנשיא האמריקני, משקפת דווקא מכלול של שיקולים מחושבים:

- מיצוי "אסטרטגיית החנק": טראמפ מאמין כי המצור הימי והסנקציות הכבדות שהוטלו בחודשים האחרונים עושים את שלהם, בלי לסכן חיילים אמריקנים או לגרור את ארה"ב לעימות יקר ומדמם. קמפיין החיסכון באנרגיה, בהשתתפות הנשיא פזשכיאן, סיפק לכך הוכחה נוספת. דחיית המלחמה נועדה לאפשר למצוקה הכלכלית ולמחאות הפנימיות להגיע לנקודת רתיחה, בתקווה שהמשטר יישבר מבפנים או לכל הפחות ייחלש ויאלץ להגיע לשולחן המשא ומתן כשהוא בעמדת נחיתות קיצונית. אם טהראן תנסה לפרוץ בכוח את המצור הימי, היא תספק בכך לוושינגטון עילה מיידית ולגיטימציה ללחימה.
- היערכות להתלקחות רב-זירתית: תקיפה משמעותית באיראן תגרור התלקחות שתכלול את המיליציות השיעיות וארגוני הפרוקסי בעיראק, לבנון, סוריה ותימן. זו חייבת להיות הנחת העבודה של ארה"ב, ישראל ושותפותיהן. דחיית המועד מספקת זמן יקר לעיבוי ההגנה האווירית האזורית ולשיפור המוכנות גם בזירות הללו.
- הגנה על הכלכלה האמריקנית בעונת החגים: החודשים נובמבר ודצמבר הם שיא עונת

הקניות, התיירות והצריכה בארה"ב. מערכה צבאית נרחבת במפרץ הפרסי בעיתוי זה עלולה להקפיץ את מחירי הנפט והדלק -לאחר הירידה המשמעותית שרשמו לטלטל את השווקים ולפגוע בכיסו של האזרח האמריקני רגע לפני החגים. טראמפ, שמודד את הצלחתו גם דרך מדדי הכלכלה, היה מעדיף מן הסתם להימנע מתרחיש כזה.

- הימור פוליטי לקראת שינוי בקונגרס: באופן פרדוקסלי, דווקא בינואר צפוי להיכנס לתפקידו קונגרס חדש שבו לדמוקרטים יהיה רוב בשני הבתים, מה שיקשה על טראמפ לגייס גיבוי למהלכים צבאיים. להצבת "דד-ליין" מצד טראמפ לתחילת השנה יש תפקיד כפול: היא מציבה אולטימטום ברור לטהרן מבלי להיגרר למלחמה לא פופולרית; ואם יחליט לבסוף לתקוף בינואר, יוכל להציג זאת כמוצא אחרון לאחר מיצוי כל האפיקים הדיפלומטיים, ובכך לנטרל חלק ניכר מהביקורת בוושינגטון.
- שמירה על עמימות וחוסר ודאות: לבסוף, ייתכן שטראמפ כלל אינו כובל את ידיו לתאריך מסוים. בסגנונו המוכר, נקיבה בתאריך יעד מייצרת מנוף לחץ פסיכולוגי ומעניקה להנהגה האיראנית "סולם" לרדת מהעץ ולחתום על הסכם חדש. במקביל, הוא שומר לעצמו את הזכות להקדים את הפעולה בכל רגע נתון, אם יזהה חציית קו אדום.

האם המחלוקת הפנימית בישראל השפיעה על עמדת וושינגטון?

גם אם אין עדויות שתומכות באפשרות זו, ניתן להעריך כי התשובה לכך היא חיובית. המציאות הפוליטית בישראל גררה את השיח הביטחוני הרגיש ממקומו הטבעי בחדרים הסגורים אל אולפני הטלוויזיה. בכך נחשפה לעין כל גם המחלוקת בשאלת נחיצותה או דחיפותה של הפעולה מול איראן. בנסיבות כאלה, כשהממשל האמריקני רואה את ישראל כשותפה קריטית למהלך הצבאי, אך טבעי שאי-ההסכמה אצלנו תשפיע על ההתלבטות לגבי ביצועו.

בטהראן מבינים את ההיגיון של טראמפ ומגבירים תעוזה

על כל פנים, באיראן מבינים היטב את הרציונל האמריקני. "האויב מבקש להפעיל לחץ כלכלי ולנקוט צעדים אחרים כדי לגרום לקריסה פנימית במקום מלחמה צבאית", הצהיר יו"ר הפרלמנט האיראני, מוחמד באקר קאליבאף, ברשתות החברתיות. לדבריו, הדרך היחידה מצד איראן להרחיק את איום המלחמה היא להרתיע את האויב ולבסס אצלו את התודעה כי לא יוכל להשיג את יעדיו בכוח. הצהרה זו מצטרפת לשורת התבטאויות של קאליבאף, שבהן הבהיר כי איראן לא תישאר במצב של "לא מלחמה ולא שלום", הציב שבעה תנאים לחידוש המו"מ ואיים בהרחבת זירות הלחימה אם ארצו תותקף.

מנקודת המבט הישראלית, ההתפתחויות הללו מחייבות שימור מוכנות שיא לכל התרחישים ותיאום הדוק עם וושינגטון. במציאות המתוחה, כשהחיכוך גובר מדי יום, הלחימה עלולה להתחדש אפילו כתוצאה מהתנגשות נקודתית בשטח, ולא רק בעקבות החלטה מתוכננת. את הזמן שנותר עד לחידוש הלחימה יש לנצל גם "להידוק הברגים" בהיערכות מול הזירות הנוספות שיושפעו מהעימות עם איראן, ובראש ובראשונה לבנון.

לא להתרגש מהאיומים של "מועצת השלום" – "לזרוק את המפתחות של עזה לאו"ם"

מנקודת מבטה של ישראל, התרומה המרכזית של תוכנית טראמפ כבר הושגה בהשבתם של החטופים הישראלים שהוחזקו בעזה. מכאן ואילך, מאזן היתרונות והחסרונות של המתווה, מעמיד בסימן שאלה את כדאיותו לישראל.

האזהרה שצוטטה בתקשורת מפיו של היועץ האמריקני ג'וש גרינבאום, ולפיה "מועצת השלום" תזרוק את המפתחות של עזה בחזרה לאו"ם אם ישראל תמשיך לעכב את יישום המתווה ברצועה, לא צריכה לעורר בהלה בירושלים.

נקודת המוצא לכל דיון מפוכח במצב צריכה להיות הכרה כנה בכך שהתרומה המרכזית של "תוכנית טראמפ" כבר מומשה בהשבתם של החטופים הישראלים. ישראל נאלצה להסכים למרכיבים אחרים בתוכנית רק כתנאי וכתמורה להשבתם – ולא משום שראתה בהם פתרון אידיאלי או מועדף. מכאן ואילך, בכל הנוגע לעיצוב "היום שאחרי" ברצועה, מאזן היתרונות והחסרונות של המתווה האמריקני נעשה מורכב, ובוודאי שאינו מובהק לטובת ישראל.

האיום שהשמיע גרינבאום מבוסס על ההנחה שהפחד הישראלי מפני תרחיש של שליטה בכל רצועת עזה הוא כל כך גדול, עד שישראל תהיה מוכנה לבלוע כל צפרדע כדי להימנע ממנו. מי שסבור כך, פשוט לא הפנים את השינוי העמוק שחל בתודעת הציבור הישראלי מאז 7 באוקטובר.

סקרי דעת הקהל שנערכו בישראל לאורך שנת 2026 לימדו על ספקנות עמוקה ביחס להתקדמות לשלבי ההסדרה הבאים בעזה, על התחושה שהאיום הביטחוני מהרצועה טרם הוסר, ועל התנגדות רחבה למתווים שתחנת הסיום שלהם היא מדינה פלסטינית. בחלק ניכר מהסקרים אף נרשמה העדפה ברורה להמשך לחימת צה"ל לצד הקמת ממשל צבאי זמני. הסנטימנט הדומיננטי בציבור הישראלי חשדן מאוד כלפי הסדרים בינלאומיים – ובעיקר כלפי כאלה שמאפשרים לאויב לא רק לשרוד, אלא גם לשקם את כוחו.

הצעדים ש"מועצת השלום" מבקשת לקדם כעת כוללים, בין היתר, הסמכת כוח ייצוב בינלאומי ופריסת כוח שיטור מקומי. כל זה קורה בשעה שחמאס נותר גורם הכוח הבלתי מעורער ברצועה, ממשיך להתחזק, ומוכן לאפשר – במקרה הטוב מבחינת האמריקנים – רק גרסה עזתית למודל חיזבאללה בלבנון: ממשל אזרחי שאינו חמאס באופן רשמי, אך עושה את דברו בפועל, מתוך אונס או מרצון. העובדה שחמאס מביע עמדה שלילית כלפי "המועצה" אינה צריכה להיתפס בישראל כעדות שמסנגרת על גוף זה. ובאשר לאזהרת גרינבאום: אם המנגנונים הבינלאומיים הללו ימשכו את ידיהם מהרצועה, יוסרו גם הכבלים המדיניים שמונעים כיום מצה"ל להשלים את פירוז השטח ולסכל התעצמות מחודשת של ארגון הטרור.

ישראל חייבת להמשיך במאמצי הסיכול נגד חמאס, להרחיב את פעולותיה גם לבלימת ההברחות וההתעצמות, ובמקביל לשמור על דיאלוג קרוב ומכבד עם ממשל טראמפ. אולם כל צעד שיידרש

מאיתנו מעתה ואילך חייב להיבחן במשקפיים של תועלת ביטחונית נטו. ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה להתפשר על יעד פירוק חמאס או להיכנס לתהליכים שיכבלו את ידיה. אסור להיכנע לאיומים גם אם המשמעות היא שמי שמחזיק כעת במפתחות יבחר להניח אותם על השולחן.

פורסם בבשבע, בתאריך 25 בנובמבר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.